

Dokumentarni film
Neprijetna resnica (An Inconvenient Truth)
in podnebne spremembe

Gradivo za medije

1. Dokumentarni film Ala Gora Neprijetna resnica

Dokumentarni film režiserja Davisa Guggenheima prikazuje globalne podnebne spremembe skozi predavanja bivšega ameriškega podpredsednika Ala Gora, ki je imel na to tematiko v zadnjih dvajsetih letih že več kot tisoč predstavitev po ZDA in drugod. **Al Gore** predstavlja naravne katastrofe in klimatske spremembe v novi luči, z vizualno in podatkovno bogato prezentacijo, ki vključuje več kot 900 strokovnih študij na to temo.

Med znanstveniki že dalj časa sicer obstaja konsenz o globalnem segrevanju, vendar pa še vedno ni prišlo do korenitih sprememb na tem področju, ki bi lahko ustavile sedanje trende. Približujemo se namreč točki, ko ne bo možno ničesar storiti za preprečevanje podnebnih sprememb in nezadržnega segrevanja ozračja. Kot ugotavlja Al Gore, so možni scenariji zastrašujoči, zato moramo tako posamezniki kot organizacije radikalno spremeniti sedanji način obnašanja.

Film Neprijetna resnica tudi v Slovenijo prinaša dve osrednji sporočili:

- Segrevanje ozračja je dokazan pojav, ki ga povzroča človeštvo.
- Vlade in vsi prebivalci planeta se morajo takoj začeti boriti proti podnebnim spremembam in segrevanju ozračja: v 10 letih bomo dosegli točko brez povratka, ko ne bomo mogli ničesar več storiti in bo naš planet dolgoročno nepovratno poškodovan.

Izjave o filmu Neprijetna resnica in priporočila za ogled:

Film Ala Gora »Neprijetna resnica« podaja izredno pomembno sporočilo o vzrokih in posledicah podnebnih sprememb. Zato ogled filma priporoča tudi Ministrstvo za okolje in prostor.

Milan Kučan: Svet že dolgo časa potrebuje film »Neprijetna resnica«. Film ne dopušča, da bi si še naprej zatiskali oči pred tem, kar počnemo s svojim planetom, z naravo in navsezadnje tudi s seboj. Opozorila v zvezi s klimatskimi spremembami, energijo, pitno vodo, ekosistemi, ki nam jih sporoča Al Gore, nas morajo strezniti. Pozivajo nas k odgovornosti. Kratkoročne koristi in lov za dobičkom ne morejo odtehtati dolgoročnih posledic. Svojo etiko moramo razširiti tudi na razmerja človeka do narave in vsega življenja na našem planetu. Človek na zemlji samo gostuje in jo je dolžan čim manj poškodovano izročiti zanamcem.

Jadranka Juras: Vsekakor vredno ogleda, še bolj vredno razmisleka in najbolj vredno dejanskega ukrepanja.

Dr. Lučka Kajfež Bogataj: Film je narejen sicer nekoliko spektakularno, vendar je v svoji znanstveni biti popolnoma resničen in podkrepjen z znanstvenimi dejstvi, kar je zelo važno. Priporočam ga dijakom višjih letnikov srednjih šol in tistim, ki poznajo nekaj fizike. Predvsem ga priporočam vsem politikom, ker bodo slej kot prej tisto, kar film pripoveduje, izkusili na lastni koži.

Dr. Alja Brglez: To je zelo pomemben film. Prelomen je zagotovo zaradi ekoloških sporočil, ki jih prinaša, in zaradi pozivov, ki jih morda prvokrat v zgodovini človeštva lahko tako neposredno naslovi na vse človeštvo in na prav vsakega človeka na Zemlji. Nič manj prepričljiv ni filmsko: gre za posnetek predavanja in po vseh pravilih bi pričakovali dolgčas, vendar je film vseskozi vznemirljiv in napet. Prepričana sem, da ga bo videlo veliko ljudi in da bo imel močan odmev.

Faktografski podatki o dokumentarnem filmu **Neprijetna resnica (An inconvenient truth)**:

Distributer filma v Sloveniji je Karantanija Cinemas d.o.o. Premiera filma v Ljubljani bo 19. oktobra 2006, film se bo predvajal tudi v Celju, Mariboru in Kopru.

Še nekaj faktografskih podatkov o filmu:

- uradna spletna stran filma: www.climatecrisis.net
- produkcija : Paramount Classics in Participant Productions
- režiser: Davis Guggenheim
- producenti: Laurie David, Lawrence Bender, Scott Z. Burns
- igrajo: Al Gore in drugi
- rredvavanje v ZDA: od maja do avgusta 2006
- gledalci v ZDA: film si je v štirih mesecih ogledalo 2,3 milijona gledalcev
- festivali: Cannes, Sundance Film Festival

2. Kaj so podnebne spremembe in kaj je segrevanje ozračja?

S terminom **podnebne spremembe** označujemo spreminjanje globalnega in regionalnega podnebja na Zemlji v daljšem časovnem obdobju. **Segrevanje ozračja** je ožji pojem od podnebnih sprememb in označuje povečanje povprečne temperature zraka in vode v zadnjih nekaj desetletjih. Večina strokovnjakov se strinja, da je tako **močno povišanje temperatur v zadnjih tridesetih letih povzročil človek**.

Podnebne spremembe lahko povzročajo:

- notranji dejavniki - naravni procesi Zemlje,
- zunanji vzroki, kot je na primer intenzivnost sončevega obsevanja,
- aktivnosti človeka, ki so v zadnjih stotih letih najbolj verjeten vzrok za podnebne spremembe.

Glavni vzrok za segrevanja ozračja je **povečanje emisij CO₂ v zraku**, skupaj s povečanjem vsebnosti drugih toplogrednih plinov, ki povzročajo povečan učinek tople grede, med katerimi so tudi metan in dušikovi oksidi. Toplogredne pline proizvaja človek, in sicer:

- z izgorevanjem fosilnih goriv, s katerimi proizvede tri četrtine vseh emisij za transport, produkcijo dobrin, proizvodnjo elektrike in druga področja;
- z usmerjeno rabo tal (npr. sekanjem gozdov) in kmetijstvom;
- v svojih gospodinjstvih.

Emisije toplogrednih plinov, ki so ozračje dodatno začele segrevati pred dvema stoletjema v času industrijske revolucije, so v zadnjih petdesetih letih v veliki meri povzročile globalno segrevanje zemlje. Večina strokovnjakov na osnovi pridobljenih podatkov verjame v **močno povezanost med emisijami CO₂ in višanjem temperature**.

Predvidena življenjska doba CO₂ v atmosferi je od 50 do 200 let, zato se bodo naša današnja dejanja na podnebnju poznala še zelo dolgo. Znanstveniki, zbrani pod okriljem Medvladnega odbora za podnebne spremembe pri Združenih narodih (**IPCC**), **do leta 2100 predvidevajo dvig temperature zemeljskega površja za 1,4 do 5,8 °C**. Obstajajo sicer različni scenariji, ki napovedujejo tudi večja povišanja. V našem podnebnju se bo povečalo število vročih dni, manj bo snežne odeje, spremenil se bo padavinski režim.

2.1. Dosedanji in napovedani učinki segrevanja ozračja

Morska gladina naj bi se do konca stoletja dvignila po napovedih IPCC za 1 meter. Druge napovedi pa opozarjajo, da se lahko **morska gladina poveča celo za 6 metrov**, če se bo taljanje ledu na Antarktiki nadaljevalo s sedanjim tempom. Sicer bodo po bolj uradnih napovedih v prihodnosti tudi vse pogostejša neurja, poplave bodo povzročale vse več škode, vročinski valovi bodo pogostejši in bolj izraziti, nekatere bolezni, ki jih prenašajo od podnebnih razmer odvisne žuželke, se bodo širile na območja, kjer smo bili pred njimi doslej varni, trpeli bosta kakovost vode in zraka. Zaradi **segrevanja oceanov bodo bolj pogoste tropske nevihte**, vse pogosteje se bodo tudi pojavljale celinske nevihte z ekstremno močjo.

Globalno segrevanje povzroča **masovno taljenje ledenikov** in snega po celem svetu, od Himalaje, Alp, Andov do Arktike ter Antarktike in je zelo izrazit pojav od leta 1980 dalje. Ledeniki na polih se danes talijo z ekstremno hitrostjo. Alpski ledeniki so se v obdobju 1980 do 2000 v povprečju tanjšali za 0,65 m letno. V zelo vročem poletju 2003 so se stanjšali kar za 3 m.

Izrazit primer tega pojava je **primerjava Triglavskega ledenika leta 1957 in 2003**:

Površina ledu, ki se je stopil na Arktiki samo v enem letu, je primerljiva s površino Pakistana ali Turčije. **Strokovnjaki napovedujejo tudi, da bo do konca stoletja ostalo le še 5 odstotkov sedanjega volumna vseh svetovnih ledenikov.**

Taljenje ledu in dviganje morske gladine bo povzročilo tudi **množično selitev t. i. okoljskih beguncev**. Po nekaterih ocenah naj bi dvig morske gladine vplival na okoli 200 milijonov ljudi, posebno v državah kot so Vietnam, Bangladeš, Kitajska, Indija, Tajska, Filipini, idr. Dvig morske gladine bo zelo vplival tudi na obmorska mesta po celem svetu.

Zaradi učinkov segrevanja ozračja je **ogroženih vse več živalskih vrst in ekosistemov**. Nekaterne vrste so zaradi uničenja okolja ostale brez naravnega habitata.

Strokovnjaki zaradi segrevanja oceanov in drugih vplivov globalnega segrevanja napovedujejo tudi malo verjetno, a zelo vplivno **destabilizacijo obstoječih oceanskih tokov**. Taljenje ledu na Grenlandiji naj bi med drugim ustavilo Zalivski tok, ki zahodni in severni Evropi prinaša sedanje milo podnebje. Zaradi **zaustavitve Zalivskega toka** bi v zahodni in severni Evropi imeli tako podnebje, kot ga danes poznajo v Sibiriji.

Globalno segrevanje ozračja je do sedaj imelo tudi **močne finančne posledice**, ki se bodo v prihodnosti še bolj okrepile. Gromozanske škode zaradi tropskih viharjev so že povzročile bankrot nekaterih zavarovalnic v ZDA, druge zavarovalnice tudi podrobno preučujejo problematiko podnebnih sprememb in napovedane trende, ki so dejansko zastrašujoči za njihov posel, prav tako pa za življenje.

2.1. Učinki podnebnih sprememb v Sloveniji

Poleti 2003 je Slovenijo prizadela huda poletna suša, ki je močno prizadela poljedelce, ponekod pa ogrozila tudi vire pitne vode. Pomanjkanje padavin je spremljala zelo visoka temperatura in neobičajno veliko sončnega vremena, kar je še dodatno povečalo potrebo po vodi. V zadnjih 11 letih je Slovenijo suša poleti prizadela kar 4 krat, poleg 2003 tudi v letih 2000, 1993 in 1992. Pozimi so zelene zime vse pogostejše v dolinah.

Slovenija spada v Evropi med območja z največjim številom neviht, vsako leto je med njimi tudi nekaj hudih neurij. Zelo izrazita so bila neurja ob koncu pomladi in v začetku poletja 2001, takrat so točna zrna dosegla 6 cm v premeru tudi v Ljubljani. Sunki vetra, ki se pojavljajo ob močnih nevihtah kjerkoli po Sloveniji, lahko povzročajo škodo in odkrivajo strehe, izjemoma tudi lomijo drevesa.

Vir: Agencija RS za okolje in prostor

3. Kaj lahko storimo za ublažitev podnebnih sprememb?

Več kot 140 držav sveta se je začelo boriti proti segrevanju ozračja z ratifikacijo **Kjotskega protokola**, ki je začel veljati 16. februarja 2005. Kjotski protokol je mednarodni sporazum, s katerim naj bi zmanjšali emisije ogljikovega dioksida in petih ostalih toplogrednih plinov. Emisije držav, ki so sporazum ratificirale, predstavljajo 61 % svetovnih emisij.

V prvem ciljnem obdobju 2008-2012 bodo države, ki so protokol ratificirale, skušale emisije zmanjšati za najmanj pet odstotkov v primerjavi z letom 1990. **Predvidene omejitve v Kjotskem protokolu pa ne bodo zaustavile spreminjanja podnebja.**

ZDA in Avstralija nista ratificirali Kjotskega protokola, Kalifornija pa se je kljub temu avgusta 2006 zavezala, da bo prva ameriška država, ki bo spoštovala ta edini mednarodni protokol za preprečevanje segrevanja ozračja.

EU proizvaja okoli 21 % vseh emisij toplogrednih plinov. Zavezala se je, da jih bo v povprečju zmanjšala za 8 % glede na leto 1990. Države članice, ki cilja ne bodo dosegle, bodo morale plačati globo; od leta 2005 so za vsako tono CO₂ preveč morale plačati že določeno vsoto.

Proti podnebnim spremembam se lahko borimo tudi na **individualni ravni**, predvsem na področju transporta, ogrevanja, recikliranja in nakupovanja.

4. Sogovorniki na temo podnebnih sprememb in dodatne informacije

Ker je tematika podnebnih sprememb in segrevanja ozračja dokaj raznolika in kompleksna, vam za sogovornike predlagamo:

- **Dr. Lučko Kajfež Bogataj**, Biotehniška fakulteta: strokovnjakinja za področje podnebnih sprememb v Sloveniji in članica IPPC (Medvladnega odbora za podnebne spremembe pri Združenih narodih);
- **Mag. Tanjo Cegnar**, Agencija Republike Slovenije za okolje: strokovnjakinja za področje okolja in segrevanja ozračja, Kjotskega protokola;
- **Andreja Pečjak**, poznavalca alternativnih virov energije: predvsem na področju transporta oziroma elektrike, vodika in hibridov; kar uporablja tudi v praksi s hibridnim kolesom, ki bo na ogled na predpremiери filma, in opremi svoje solarne hiše;
- **prof. dr. Peter Novak**, strokovnjak za področje obnovljivih virov energije, učinkovite rabe energije in novih tehnologij;

- **mag. Vida Ogorelec Wagner**, direktorica Umanotere, Slovenske fundacije za trajnostni razvoj: sogovornica na temo podnebnih sprememb v kontekstu vizije razvoja Slovenije
- **Lidija Živčič**, Fokus – društvo za sonaraven razvoj: aktivistka in nevladna članica Slovenskega komiteja za vprašanja podnebja
- **Andrej Klemenc**, Slovenski E-forum: strokovnjak za lokalne energetske sisteme, obnovljive vire energije, učinkovito rabo energije, usmerjen tudi na delo z mladimi

Koristne spletne povezave na temo podnebnih sprememb:

- Projekt Slovenija znižuje CO2: <http://www.slovenija-co2.si>
- Fokus, društvo za sonaraven razvoj, na svoji spletni strani predstavlja podnebne spremembe: <http://www.focus.si/>
- Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj: <http://www.umanotera.org>
- www.ecodriving.com
- www.read-the-truth.com/home
- www.theclimateproject.org
- Agencija za okolje in prostor, informacije o podnebnih spremembah: http://www.arso.gov.si/podro~cja/podnebne_spremembe/
- Podnebne spremembe na Wikipediji: http://en.wikipedia.org/wiki/Climate_change
- Kampanja EU o podnebnih spremembah: <http://ec.europa.eu/environment/climat/campaign/>
- Spletna stran Združenih narodov o podnebnih spremembah: <http://www.climatechange.unep.net/>
- PEW center o podnebnih spremembah, s podatki o številnih raziskavah: <http://www.pewclimate.org/>
- www.greenhouse.gov.au/fuelguide/tips.html